

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Философски факултет

Катедра „Социология“

Гр. Благоевград

Курсова работа

По Социология на стратификацията и неравенствата

На тема:

**„ПРОГРЕСЪТ – ЗАДЪЛБОЧАВАНЕ ИЛИ
НАМАЛЯВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО
НЕРАВЕНСТВО?“**

Изготвил:

Проверил:

Гр. Благоевград

08.12.2014

Съдържание:

1. Увод 3 стр.
2. Теза 4 стр.
3. Изложение 5 стр.
4. Заключение 7 стр.

1. Увод

Социалното неравенство е „неравнопоставеност между отделните индивиди и между групите по един или няколко социално-значими признаци. Във всяко общество, особено от ранно класовото насам, съществуват множество социални различия, в които хората заемат различни позиции по отношение на притежавани и ползвани материални и духовни блага, упражняване на власт, влияние и авторитет, потребление на едни или други ценности, включително възможности за личен, семеен, родов просперитет. Съществуващата конкретна съвкупност от основните Н.с., в отделна йерархична подреденост, съставлява системата на социална стратификация в даденото общество. Н.с. предполага вертикална съподчиненост и йерархичност в отношенията между неговите елементи. Индивидите и техните групи се разполагат по вертикалната ос от най-благоприятното до най-неблагоприятното състояние (от най-облагодетелстваното до най-необлагодетелстваното, от най-изгодното до най-неизгодното, от най-висшето до най-низшето и т.н.) по един или няколко социални критерии.“(Тилкиджиев 1996,1997).

Социалното неравенство ни е познато от Древността и оказва влияние върху всички аспекти от живота на хората, както в индивидуалният им живот така и във всички процеси и взаимоотношения в обществото, а Стратификацията описва тези неравенства и основните им проявления и измерения като: доходи и власт, собственост, а съответно и позиция в обществото.

Социални неравенства има при ранните общества, като тези на лов и събиращество, които датират много години преди Христа. За тези общества е характерно неравенство по отношение на пол и възраст. Материалните блага бихме могли да определим като дефицит за онзи период, а и самото значение на „материалното“ не е имало същото влияние и значение както в наши дни. На върха на йерархичната пирамида са стояли най-възрастните мъже, които са взимали важните решения по отношение на груповия живот, всички по-млади са се допитвали до тях и са се вслушвали в думите им. Изпълнявали са волята им. Тук не говорим за собственост на земя и капитал, защото за тези общества най-ценното е бил поминъкът, храната, животинските кожи и пр. Своеобразен елемент на неравенство е позицията на мъжа, който превъзхожда жената, но това неравенство е значително се засилва с развитието на обществата и тяхната дейност. Воденето на войни е друга предпоставка за засилването на неравенствата. По време на сражение обикновено изпъкват най-смелите

и доблестни мъже, влизайки в боя в името на народа си и запазването на неговата чест и цялост непременно се сдобиват със слава и уважение, които са предпоставка и за власт над по-слабите. Друг характерен момент при война е завладяването на нови територии, които преминават в собственост на победителите. Но придобиването на територии и материални ценности засилва значението си най-вече при до индустриалните общества, защото именно при тях започва развитието на градовете. За един град е характерно той да има управляващи, които се различават от останалите граждани по власт и материално благосъстояние. Появата на градовете би могла да се приеме като стартова точка за прогреса на човечеството. Общностите, формирали свои градове и водещи уседнал начин на живот оставят своята следа в историята с развитието на културата, писмеността и занаятите. Гражданите не се интересуват единствено от наличието на храна, тя вече не е всичко, което им е необходимо. До индустриалците ловуват, обработват земята, но и разменят стоки. Появява се първата форма на търговията, а именно бартерът. Размяната на стоки подсказва, че едни имат повече от други, а размяната е предпоставка за развитието на добре познатата ни икономика днес. Пазари и тържища стоят в основата на всеки град, а именно на пазара се забелязват социалните неравенства. Там се наблюдава кои е слуга и кои господар. От друга страна пазарът на роби дава най-ясна представа на съвременния човек за материалните и властови неравенства, не само между хората, но и между империи. И отново войната е един от основните начини да придобиеш освен земя и роби, които са напълно лишени от свобода и са изцяло подчинени на своите владетели. Най-драстичното социално неравенство се изразява в отношението господар-роб. Постепенно селското стопанство минава на заден план с появата на фабриките и заводите. Развиват се технологиите и науката, а държавите са с ясно обособени територии, култура и традиции. Всички материални блага са обект на политика, а политиката е олицетворение на стремежа и постигането на власт. Цялата човешка история можем да наречем прогрес...прогрес не само на начина на живот, на основните човешки дейности, на занаятите, но и прогрес на желанията, нуждите и стремежите...

2. Теза

Прогресът задълбочава социалните неравенства! До тук казаното потвърждава това твърдение, но следва да го обясним. Накратко проследихме развитието на общностите от индивиди и установихме, че неравенства е имало и продължава да има.

Днес дори да няма роби, в буквален смисъл на думата, ние робуваме на парите, вещите и имащите по-голяма власт. В нашето съвремие политиката и икономиката са сфери, в които до голяма степен просперират най-целестреените и безскрупулните.“ Властта е средство да се отговори на интересите на хората, да се изрази, обобщи и материализира тяхната воля.“ (Ананиева 2008:5) Във всяко едно съвременно общество между индивидите има неравенства и различия. Всеки има определени материални придобивки, различни доходи и статус в обществото. Всички хора сме част от едно глобализирано общество, а глобализацията е предпоставката за размиването на териториалните граници и културни бариери между народите. Възможно е да говорим за неравенства не само между отделните индивиди, но и между държавите като цяло, а „в условията на глобализацията развитието на обществата подлежи на постоянно съизмерване.“ (Ананиева 2008:5) Според Карл Маркс в капиталистическите общества е неизбежно присъствието на неравенства. То от тук следва да се запитаме в какво общество живеем ние – капиталистическо или демократично?

Колкото и да издигаме в своеобразен култ демократичното управление е ясно, че живота ни се обобщава единствено около парите и стоките, които можем да придобием, властта е в ръцете на определено съсловие хора, а икономиката съблазнява не само предприемачи, но политици и цели държави. И ако разучим и проследим нещата по-обстойно ще си дадем ясната равностойност, че от древните времена до днес социалните неравенства са се засилили и задълбочили, а всички опити за равенство по раса, пол и други сякаш са само добре замаскирани и някак си на инат съществуват и не толкова очевидно, колкото са заложили в съзнанието на някои индивиди.

3. Изложение

Споменах, че държавите подлежат на съизмерване. Промисленият прогрес е неоспорим факт, а също така и материалното богатство. Едни страни са по-развити и по-облагодетелствани в това отношение от други. Държавите, които са първенци в производството на модерни технологии се радват на огромно потребителско търсене на тези стоки от цял свят. Доайенството в дадена сфера, освен източник на доходи, гарантира и превъзходство над останалите. Основният производител купува машините, материалите, работната сила. Той произвежда, продава и печели, а след печалбата всичко се повтаря отново. Според Маркс, именно този процес е в основата на капитализма. Средствата за производството се притежават от група предприемачи, в

случая може и държави, работната сила се продава, а трудовото възнаграждение е в зависимост от пазарното търсене и предлагане. На икономическо ниво неравенството може да се изрази като съпоставка между бедност и богатство. Но не може всички да са богати. При хората признак за богатство е собствеността- материалните блага, с които разполага отделния индивид, доходите от труд или наследени финансови средства. За държавите една от предпоставките за сравнение на богатството е БВП на дадената страна. Днес при неравенствата в богатствата можем да намесим и данъчните политики на отделните страни, като често неадекватните политически и регулативни действия водят до разцвет на черната и сива икономика, която облагодетелства едни за сметка на много други. В наши дни една от най-опезпокоителните реалности е и наличието на икономическа и финансова кризи, заличаването на занаяти, инфлация, масова безработица. Всичко изброено до тук е актуално за всички страни по света, но някои изпитват последиците от тези фактори доста по-осезаемо от други. Същото важи и за индивидите, съставлящи населението на дадена държава. В различните общества винаги има определена прослойка от хора, върху които влиянието на неблагоприятните за половината човечество фактори не се отразява. В последните години сме свидетели на нарастване на миграцията, не само от селото към града, но и към по-добре устроените страни, даващи по-благоприятни условия за труд и живот. Ако се вгледаме в обстановката в България ще признаем, че в страната ни има сива икономика, въпреки различните способности и степени на образование на индивидите трудът се заплаща ниско. Средна класа липсва. На фона на зле платените работници се открояват супер богатите, които , ако не политическо, то имат престъпно минало. Тази реалност не само свидетелства за наличието на социални неравенства в страна с дългогодишна история, която ако не е претърпяла прогреса наравно с останалите страни, усеща последиците от него в момента. Ниските доходи на населението водят до задлъжнялост на домакинствата към банките. Пазарът изобилства от стоки и услуги, но невъзможността на част от населението за потребление на това изобилие засилва повече социалното неравенство. Политиката също оказва влияние, изрично подчертаващо неравенствата. Усилията, които се полагат за преодоляване на различията и неравенствата...често са само завеса закриваща същинската цел-придобиване на власт. Практиката да се взима от богатите, за да се помага на по-бедните, често е неуспешна. Всетите средства се изгубват като административно управленски разходи. Демокрацията има благоприятно влияние върху развитието на неравенства. Тя съсредоточава богатството в ръцете на малоброен елит и прави труда за

останалите по-труднодостъпен, а що се отнася до участие в бизнеса нещата стоят още по-зле. Корпоративният дух изпълва света като бива воден от алчността, като чисто човешка характеристика, насочена изцяло към придобиването тя би била невъзможна без неравенствата. И ако прогресът и неравенствата са неизбежни, то неизбежни са и жертвите, за да се развиват обществата като цяло. Днес успехът не се дължи изцяло на умения и природни дарби, а на добре обмислени ходове и изиграни роли. Заплахата от фалит, безработица, ниски доходи и неравностойното положение на едни спрямо други са взели превес над всичко духовно. Дори често духовното бива омърсено от користни цели. Дори и в половите неравенства има изменение. „ Едно от най-критичните въздействия от нарастването на постиндустриалната икономика е промяната на ролята и статута на жените и мъжете. Предимството на мъжете в пред индустриалната и индустриалната епоха основано на физическата сила, в наше време все по-малко и по-малко се търси. Жените, от друга страна, благодарение на биологично си предразположение или поради комуникационните си умения и емоционалната си интелигентност ,стават все по-важни в икономиката, ориентирана към услугите, а не към производството. Делът от икономиката, в който жените могат да участват, се е увеличил, а работата им е станала по-ценна, което определя времето прекарано в домашен труд като загубени възможности за кариера.“(Ачев 2008)

4. Заключение

„Класическият източник на социални неравенства са социално-икономическите. Към тях след края на 60-те години на XX век социалните движения и академичните анализи прибавиха културните. Глобализацията въвежда нов източник – достъпа до глобалната мобилност.

Оформят се два противоположни типа отношение към мобилността, променя се самото пространство, в което се разгръща глобализацията.

Обществото се поляризира между две групи: едните кръстосват света като израз на своята постмодерна свобода. Другите са приковани към места, които не са избрали и пожелали. Хоризонтът на първите е глобален, вторите са затворени в тесен свят без хоризонт. Глобалният свят на мобилните е привлекателен, локалният свят на немобилните е негостоприемен (Бауман 1999). Първите Люк Болтански нарича “леките мобилни”: това е “идеалният човек на новия капитализъм”, който, дори когато

притежава замък във Венеция, наема апартамент в Париж и ранчо в Мексико; той вече не е закръгленият буржоа от XIX век, който бди над своите жени, семейство и работници (Boltanski et al 2000).“ (Кръстева 2010)

Моето мнение е, че социалните неравенства са заложени не само в миналото, но и в бъдещето. Те са неизменна част от съществуването ни, както и пораждащия или засилващия ги прогрес. Да ние живеем в дни на изобилие от стоки, услуги и възможности, но винаги повечето от нас не успяват да се докоснат до тях. И след като можем да правим сравнение не само между хората, но и между държавите трябва да признаем, че намирам нещо общовалидно и при двете сравнения. Индивидът! Обществата, общностите, групите... те са изградени от индивиди, индивиди едновременно приличащи си и коренно различаващи се едни от други. Всеки индивид има своята идентичност, нагласи, ценности, намерения подбуди, а когато разполага с власт той има и поддръжници. Според мен социалните неравенства са заложени в живота ни и ще продължат да съществуват. Единственото, което може би би могло да се промени са предизвикващите ги фактори, а това може да се разбере, единствено, с течение на години на прогрес.

Използвана литература:

Тилкиджиев, Николай, съставител. „Енциклопедичен речник по социология“, „М&М“, 1996-97г.,234

Ананиева 2008: Ананиева, Нора. Предговор – В: Социална стратификация и социални конфликти в България. Съст. Максим Мизов. София, Фондация “Фридрих Еберт”, Фондация “Солидарно общество”,2008,5

Ачев 2008: Ачев, Ачо. Капитализмът и неравенството-I част.
<http://achoachev.blog.bg>, 17.04.2008г.,(192),
<http://achoachev.blog.bg/politika/2013/04/17/kapitalizmyt-i-neravenstvoto-i-chast.1101530>

Кръстева 2010: Кръстева, Анна. Чужденецът – гражданин на глобалния свят?
<http://annakrasteva.wordpress.com>, 21.08.2010г.